

**ХМЕЛЬНИЦЬКА ОБЛАСНА РАДА
ХМЕЛЬНИЦЬКИЙ УНІВЕРСИТЕТ УПРАВЛІННЯ ТА ПРАВА
ІМЕНІ ЛЕОНІДА ЮЗЬКОВА**

ЗАТВЕРДЖЕНО

_____ Л.І. Чорний
(підпис) (ініціали, прізвище)
24 червня 2020 року

М.П.

**НАВЧАЛЬНО-МЕТОДИЧНІ МАТЕРІАЛИ
навчальної дисципліни
«ПРОБЛЕМИ КРИМІНОЛОГІЇ»
для підготовки на третьому освітньому рівні
фахівців освітньо-наукового ступеня доктора філософії
за спеціальністю 081 Право
галузі знань 08 Право
за денною та заочною формами навчання**

м. Хмельницький
2020

ЗМІСТ

				Стор.	
1.	Структура вивчення навчальної дисципліни			–	2
	1.1.	Тематичний план навчальної дисципліни		–	2
	1.2.	Лекції			3
	1.3.	Семінарські заняття		–	5
	1.4.	Самостійна робота студентів		–	14
	1.5.	Індивідуальні завдання		–	19
	1.6.	Підсумковий контроль		–	22
2.	Схема нарахування балів			–	25
3.	Рекомендовані джерела			–	27
4.	Інформаційні ресурси в Інтернеті			–	33

1. Структура вивчення навчальної дисципліни

1.1. Тематичний план навчальної дисципліни

№ теми	Назва теми	Кількість годин											
		Денна форма навчання						Заочна форма навчання					
		Усього	у тому числі					Усього	у тому числі				
			Лекції	Сем. (прак).	Лабор.	Ін.зав.	СРС		Лекції	Сем. (прак).	Лабор.	Ін.зав.	СРС
1	2	3	4	5	6	7	8	9	10	11	12	13	14
1.	Доктрина кримінології: загальнонаукова характеристика. Методологія кримінологічної науки.	10	0,5	0,5			9	10	0,5	0,5			9
2.	Феномен злочинності в доктрині кримінології	10	0,5	0,5			9	10	0,5	0,5			9
3.	Детермінація злочинності як об'єкт кримінологічного пізнання. Причини і умови окремого злочину.	10	1	0,5			8,5	10	1	0,5			8,5

4.	Вчення про особистість злочинця як складова доктрини кримінології Механізм індивідуальної злочинної поведінки: доктринальна характеристика	10	1	0,5			8,5	10	1	0,5			8,5
5.	Загальна та окремі теорії протидії злочинності. Прогнозування і планування злочинності	10	1	0,5			8,5	10	1	0,5			8,5
6.	Доктрина політичної кримінології	10	1	0,5			8,5	10	1	0,5			8,5
7.	Доктрина кримінології правотворчості	10	1	1			8	10	1	1			8
8.	Доктрина пенітенціарної кримінології	10	1	1			8	10	1	1			8
9.	Доктринальні засади кримінологічної політики	10	1	1			8	10	1	1			8
	Всього годин	90	8	6			76	90	8	6			76

1.2. Лекції

№ з/п	Назва і план теми	Кількість годин
1	2	3
1.	Доктрина кримінології: загальнонаукова характеристика. Методологія кримінологічної науки.	0,5
1.1.	Поняття наукової доктрини. Поняття, зміст та функції доктрини кримінології.	
1.2.	Поняття про кримінологію як науку. Предмет кримінології.	
1.3.	Місце кримінології в системі суспільних наук та її зв'язок з кримінальним правом, кримінальним процесом, криміналістикою, правовою статистикою та іншими науками. Кримінологія як навчальна дисципліна.	
1.4.	Історія вчень про злочинність та її попередження.	
1.5.	Загальна характеристика методик, які застосовуються в кримінології.	
2.	Феномен злочинності в доктрині кримінології	0,5

2.1.	Поняття злочинності та її основні риси.	
2.2.	Злочинність як соціальне і кримінально-правове явище. Системноструктурна характеристики злочинності.	
2.3.	Співвідношення понять «Злочинність» і «Конкретний злочин».	
2.4.	Латентна злочинність. Поняття. Види. Проблеми виявлення та аналізу латентної злочинності.	
2.5.	Злочинність і глобалізація	
3.	Детермінація злочинності як об'єкт кримінологічного пізнання. Причини і умови окремого злочину	1
3.1.	Поняття детермінації та причинності в кримінології. Класифікація негативних соціальних явищ і процесів, які детермінують злочинність.	
3.2.	Поняття причин та умов конкретного злочину. Механізм злочинної поведінки.	
3.3.	Конкретна життєва ситуація, її роль у детермінації злочинної поведінки.	
3.4.	Причини злочинності в Україні в сучасний період.	
4.	Вчення про особистість злочинця як складова доктрини кримінології. Механізм індивідуальної злочинної поведінки: доктринальна характеристика	1
4.1.	Поняття особистості та особи злочинця.	
4.2.	Кримінологічна характеристика особистості злочинця.	
4.3.	Соціальне і біологічне в особистості злочинця.	
4.4.	Комплекс сваволі та ілюзій як джерело антисуспільних якостей особистості (концепція О. М. Костенка).	
4.5.	Кримінологічна віктомологія	
5.	Загальна та окремі теорії протидії злочинності. Прогнозування і планування злочинності	1
5.1.	Поняття попередження злочинності. Місце попередження злочинності в системі заходів боротьби зі злочинністю.	
5.2.	Класифікація заходів попередження злочинності за рівнем, характером, масштабом, моментом застосування, правовим регулюванням. Загальна і індивідуальна профілактика.	
5.3.	Правове регламентування профілактичної діяльності.	
5.4.	Поняття кримінологічного прогнозування. Його завдання, види і методи.	
5.5.	Поняття, мета, завдання і значення планування заходів боротьби зі злочинністю.	
5.6.	Види і методи кримінологічного планування.	
6.	Доктрина політичної кримінології	1
6.1.	Політична кримінологія як галузь доктрини. Предмет політичної кримінології.	
6.2.	Концепція політичного злочину. Нюрнберзька та римська концепція політичних злочинів.	
6.3.	Детермінація політичної злочинності.	
7.	Доктрина кримінології правотворчості	1
7.1.	Поняття та предмет кримінології правотворчості як галузі доктрини.	
7.2.	Поняття та типи нормативно-правової детермінації злочинності.	
7.3.	Криміногенна безпечність нормативно-правового акту. Кримінологічна експертиза нормативно-правових актів.	
8.	Доктрина пенітенціарної кримінології	1
8.1.	Поняття та предмет пенітенціарної кримінології як галузі доктрини.	

8.2.	Злочинність серед засуджених	
8.3.	Детермінація пенітенціарної злочинності.	
8.4.	Поняття та зміст призонізації. Показники призонізації.	
8.4.	Концепція протидії призонізації.	
9.	Доктринальні засади кримінологічної політики.	1
9.1.	Кримінологічна доктрина як основа політики у сфері протидії злочинності.	
9.2.	Моделі кримінологічної політики.	
9.3.	Основні напрями кримінологічної політики на сучасному етапі	
	Усього	8

1.3. Семінарські заняття

Семінарське заняття 1

***Темі 1-4.* Доктрина кримінології: загальнонаукова характеристика. Методологія кримінологічної науки. Феномен злочинності в доктрині кримінології. Детермінація злочинності як об'єкт кримінологічного пізнання. Причини і умови окремого злочину. Вчення про особистість злочинця як складова доктрини кримінології. Механізм індивідуальної злочинної поведінки: доктринальна характеристика.**

Питання для усного опитування та дискусії

1. Поняття наукової доктрини. Поняття, зміст та функції доктрини кримінології. Поняття про кримінологію як науку. Предмет кримінології.
2. Система кримінології. Загальна і Особлива частина. Кримінологічна класифікація злочинів. Загальна характеристика методик, які застосовуються в кримінології.
3. Поняття злочинності та її основні риси. Співвідношення понять «злочинність» і «конкретний злочин». Латентна злочинність. Поняття. Види. Проблеми виявлення та аналізу латентної злочинності.
4. Поняття кримінологічної детермінації. Види детермінаційних зв'язків. Співвідношення понять «детермінанта», «причина», «умова», «криміногенний чинник». Класифікація детермінантів злочинності.
5. Поняття причини злочину. Криміногенна мотивація. Співвідношення мотиву злочину і злочинної мотивації.
6. Поняття особи злочинця. Кримінологічна характеристика особистості злочинця. Комплекс сваволі та ілюзій як джерело антисуспільних якостей особистості (концепція О. М. Костенка).
7. Кримінологічна віктимологія – наука про жертву злочину. Поняття віктимності й віктимізації. Види віктимної поведінки. Класифікація жертв злочинів.

Аудиторна письмова робота

Виконання студентами тестових завдань з питань теми заняття.
Вирішення студентами задач з теми заняття.

Задача №1. Населення П. області складає 2,5 млн. чол., із них осіб, які не досягли 14-літнього віку, -700 тис. чол. Протягом року на території цієї області було зареєстровано 1850 злочинів, які скоїли 2010 злочинців. У сусідній Х. області мешкає 3,1 млн. чол., із них молодше 14-літнього віку - 800 тис.чол. За цей же час у Х. області 2300 злочинців скоїли 2180 злочинів. Визначіть коефіцієнти злочинної інтенсивності і злочинної активності в цих двох областях у розрахунку на 10 тис. чол. населення. Дайте характеристику рівня злочинності у П. і Х. областях.

Задача №2. За рік у країні було зареєстровано 540 тис. злочинів, скоєних 250 тис. злочинцями. Суб'єктами 33 тис. злочинів були жінки, 32 тис.- неповнолітні, ніде не працювали і не навчалися 87 тис.чол. Серед 17 зареєстрованих злочинів 340 тис. - корисливих, 21,5 тис. - насильницьких, 39 тис. - корисливо-насильницьких злочинів. Групова злочинність складає 66 тис. злочинів, рецидивна - 46 тис., тяжких злочинів -145,5 тис., середньої тяжкості - 361 тис., таких, що не становлять значної суспільної небезпеки - 31,0 тис. У містах - 376,6 тис., у сільській місцевості - 121,6 тис. злочинів. Кількість нерозкритих злочинів складає 226,4 тис., злочинів у сфері економіки - 39,9 тис. На основі наведених даних визначіть структуру злочинності та її характер за соціально-демографічними, кримінально-правовими і кримінологічними показниками. Які тенденції простежуються при аналізі структури за цими даними?

Задача №3. Дайте кримінологічну характеристику злочинності в районі, місті, де ви мешкаєте і працюєте. В чому її особливість?

Задача №4. Які, на вашу думку, фактори впливають на сезонні коливання окремих видів злочинів? Дайте обґрунтовану відповідь стосовно окремих видів злочинів.

Задача №5. Наведіть основні риси сучасної злочинності і дайте обґрунтовану характеристику тенденцій її розвитку в наступні роки.

Задача №6. Голова правління акціонерного товариства на неодноразові домагання гр. Б. ввести його до складу акціонерів і членів президії товариства без внесення своєї частки до уставного фонду неодмінно відмовляв йому. Громадянин Б. протягом 3-х місяців погрожував голові розправою. Одного разу він з'явився до його кабінету, зачинив двері, поклав на стіл пістолет і заявив: «Або моє прохання буде задоволене, або ти звідси живим не вийдеш». Голова правління зробив спробу викликати охоронця, але комутатор виявився виключеним. Тоді він намагався заволодіти пістолетом. Виникла бійка, в ході якої вимагатель вистрілив і смертельно поранив голову правління. На шум прибігли охоронці і затримали злочинця. У ході попереднього слідства і судового розгляду було встановлено: гр. Б. раніше

був двічі судимим за вимагання. Після умовно-дострокового звільнення до нього було встановлено адміністративний нагляд, правила якого він неодноразово порушував. Разом з іншими, також раніше судимими особами, він займався валютними операціями, крадіжками приватного майна громадян, зберіганням і добуванням вогнепальної зброї. За місяць до вчинення вбивства голови правління він телефонував його дружині і погрожував удівством, наполягав вплинути на свого чоловіка. Органи поліції її заяву з цього факту залишили без уваги, не вживаючи ніяких попереджувальних заходів.

Які умови сприяли вчиненню даного злочину?

Задача №7. Громадянину К. оголошено підозру у скоєнні корисливого злочину: він викрав магнітофон і запасні радіодеталі з майстерні, де працював. На попередньому слідстві і в судовому засіданні було виявлено, що гр. К. ріс і виховувався у несприятливому середовищі: батько залишив дружину і дитину, якій було тоді три роки. Мати вела аморальний спосіб життя, досить часто вдома розпивала з чужими людьми спиртні напої, вихованням сина не займалася. Незабаром її було засуджено за крадіжку. Хлопчик став жити у бабусі. У школі він вчився погано, два рази залишався на другий рік, а потім був направлений до профтехучилища. Свій вільний час проводив на вулиці з хлопцями, старшими за віком, почав вживати алкогольні напої, грати в азартні ігри. Двічі був засуджений за крадіжку і хуліганство. У ВТК гр. К. закінчив 11 класів і придбав фах слюсаря по ремонту побутових приладів. Після відбуття покарання працевлаштувався в майстерню «Побуттехніка». В майстерні практикувалося безквитанційне обслуговування населення, часто влаштовувалися випивки, облік дефіцитних деталей був відсутній, до майстерні могли вільно входити сторонні люди. Одного разу гр. К. зустрів приятелів, з якими відбував покарання. Погрожуючи розправою, вони вимагали в нього повернути їм старий карточний борг. Тоді гр. К. вкрав з майстерні магнітофон, продав його, а гроші віддав у сплату боргу.

У чому причина скоєння гр. К. нового злочину? Які умови сприяли його скоєнню? Які приводи викликали у нього рішучість скоїти крадіжку?

Задача №8. 35-річного громадянина Н. притягнуто до кримінальної відповідальності за зґвалтування. Потерпіла у своїй заяві, а потім і під час допиту у слідчого повідомила, що познайомилася з гр. Н. у престижному кафе. Там вони вдвох танцювали, розпивали спиртні напої. Новий знайомий запропонував їй піти до нього додому. Хоча він і перебував у нетверезому стані, але за її словами, справляв «гарне враження». У квартирі вони дивилися відеокасети на «потішні» сюжети, вели вільні розмови, обіймалися, а потім вона була зґвалтована гр. Н. . Слідство встановило, що гр. Н. був аморальним типом. Свою квартиру перетворив на притон розпусти, де неодноразово влаштовував оргії, організовував колективні перегляди порнографічних фільмів, а також таких, в яких пропагувався культ сили. У

своє виправдання звинувачений заявив, що його випадкова знайома нічим не відрізнялася від інших жінок, з якими він мав стосунки легко пішла на зближення, не відмовлялася від спиртного, з цікавістю вела бесіду на еротичні теми тощо. Опір з її боку він розцінив як потурання і гру.

Поясніть «механізм» злочинної поведінки гр. Н.

Задача №9. Які з нижченаведених ознак і властивостей особи злочинця належать до соціально-демографічних, морально-психологічних і кримінально-правових ознак: 1) вид злочину; 2) наявність колишньої судимості; 3) стать; 4) корисливо-насильницька спрямованість поведінки; 5) вік; 6) потреби; 7) навмисна вина; 8) особливості інтелектуальної, вольової, емоційної сфер; 9) жорстокість; 10) повторність учинення злочину; 11) освіта; 12) співучасть в організованій злочинній групі; 13) зайнятість; 14) індивідуальні умови життя винного; 15) інтереси; 16) сімейний стан; 17) ставлення до праці; 18) правовий нігілізм; 19) схильність до істерії; 20) розкаяння; 21) підмовництво; 22) брехливість; 23) спеціальний рецидив.

Задача №10. Суд визнав винним і притягнув до кримінальної відповідальності гр. О. за навмисне вбивство. Обставини справи такі: сусід засудженого зробив йому зауваження, щоб той припинив стукати у квартирі пізнього часу (було вже опівночі). Через те між ними виникла сварка. Після цього гр. О. зайшов у свою квартиру, взяв мисливську рушницю і пострілом впритул убив сусіда. Громадянин О. до цієї події двічі притягався до кримінальної відповідальності за насильницькі злочини проти особи (навмисне тяжке тілесне ушкодження і особливо злісне хуліганство). Громадянин О. був жорстокого норову і відзначався підвищеною агресією до оточуючих, у конфліктних ситуаціях схилявся до використання насильства.

Яка домінуюча криміногенна мотивація характерна поведінці гр. О. ?
До якого типу злочинців його можна віднести?

Методичні рекомендації

Ключовими термінами, на розумінні яких базується засвоєння навчального матеріалу теми, є: кримінологічна доктрина, кримінологія, кримінологічна класифікація злочинів, злочинність, види злочинності, показники, які характеризують злочинність, конкретний злочин, латентна злочинність; кримінологічна детермінація, причини злочину, особа злочинця, класифікація злочинців, віктимологічний аспект злочинної поведінки, жертви злочинів.

З метою глибокого засвоєння навчального матеріалу при самостійному вивченні теми аспіранту варто особливу увагу зосередити на таких аспектах: Кримінологічна доктрина – це система домінуючих ідей, поглядів, принципів, способів тлумачення та ін., які відображають загальні тенденції розвитку та функціонування теоретико-прикладного

аналізу феномену злочинності, його сутності, закономірностей виникнення, суспільного прояву та мають необхідне офіційне чи наукове закріплення.

Кримінологія являє собою комплексну науку про закономірності злочинності та її окремі прояви, про особу злочинця, причини й умови, що породжують та обумовлюють злочинність і окремі злочинні посягання, а також про форми і методи соціального і нормативного впливу на них з метою контролю за цими негативними явищами. До головних проблем, що створюють серцевину *предмета* кримінології, належать: 1) злочинність; 2) окремі злочини як конкретні прояви злочинності; 3) особистість злочинця; 4) фактори злочинності, причини і умови окремих злочинів; 5) запобігання злочинності й окремим злочинам. *Система кримінологічної науки* - це розчленування, розподіл єдиних кримінологічних знань на однорідні компактні частини (блоки), внутрішньо узгоджені між собою. За рівнем узагальнення науково-практичної інформації кримінологія поділяється на Загальну та Особливу частини. *Метод* - це шлях збору та обробки зібраних даних про будь-яке явище кримінологічної властивості. *Методика* - поняття, яким визначається сукупність методів, що використовуються для отримання шуканих знань зазначеної властивості, включаючи їх послідовність і взаємозв'язок на різних етапах наукового дослідження, а також аналіз зібраного матеріалу. Для збору і обробки кримінологічної інформації практикується застосування різних методів. Серед них виділяють: статистичні, конкретно-соціологічні, психологічні і математичні методи.

Злочинність - це відносно масове, історично мінливе соціальне явище, яке має певну територіальну і часову поширеність, являє собою цілісну, засновану на статистичних закономірностях систему одиничних суспільно небезпечних діянь, заборонених кримінальним законом.

Латентність злочинності - це ознака, яка відображає існування в країні тієї реальної ситуації, коли певна частина злочинності залишається неврахованою.

Детермінувати (від лат. *determinare*) означає породжувати, припускати, обумовлювати. *Особа злочинця* - це сукупність істотних і стійких соціальних властивостей і ознак, соціально значущих біопсихологічних особливостей індивіда, які, об'єктивно реалізуючись у конкретному вчиненому злочині, надають вчиненому діянню характеру суспільної небезпечності, а винній у ньому особі - властивості суспільної небезпечності, у зв'язку з чим вона і притягається до відповідальності, передбаченої кримінальним законом.

Під *безпосередньою причиною вчинення конкретного (одиничного) злочину* слід розуміти ті негативні соціальні явища і процеси, під впливом яких у винної особи виникають глибокі і стійкі антигромадські погляди, звички, що зумовлюють внаслідок криміногенної мотивації її внутрішню готовність вчинити злочинне посягання.

Умови вчинення окремого (конкретного) злочину - це зовнішні об'єктивні негативні факти реальної дійсності, які полегшили його вчинення і сприяли досягненню злочинного результату.

Віктимологія у буквальному перекладі з латинської (victima - жертва) і грецької (logos - вчення) означає вчення про жертву. *Віктимність* - це підвищений ступінь схильності тієї або іншої особи до того, щоб стати потерпілою, жертвою злочину внаслідок притаманних їй властивостей. Це поняття означає одночасно і певне явище, і спосіб дій людини.

Семінарське заняття 2

Теми 5-7. Загальна та окремі теорії протидії злочинності. Прогнозування і планування злочинності. Доктрина політичної кримінології. Доктрина кримінології правотворчості.

Питання для усного опитування та дискусії

1. Визначення поняття запобігання злочинності. Види запобігання злочинності за: рівнем, масштабом, характером заходів тощо. Об'єкти запобіжного впливу. Суб'єкти запобігання злочинності.

2. Кримінологічне законодавство у сфері запобігання злочинності в Україні. Поняття кримінологічного прогнозування. Його завдання, види і методи. Поняття, мета, завдання і значення планування заходів боротьби зі злочинністю.

3. Політична кримінологія як галузь доктрини. Предмет політичної кримінології. Концепція політичного злочину. Нюрнберзька та римська концепція політичних злочинів. Детермінація політичної злочинності.

4. Поняття та предмет кримінології правотворчості як галузі доктрини. Поняття та типи нормативно-правової детермінації злочинності.

5. Криміногенна безпечність нормативно-правового акту. Кримінологічна експертиза нормативно-правових актів.

Аудиторна письмова робота

Виконання студентами тестових завдань з питань теми заняття.

Вирішення студентами задач з теми заняття.

Задача №1. Підсумки проведеного інтерв'ю зі ста керівниками господарчих органів і громадських організацій з питань щодо попередження корисливих злочинів у системі АПК показали, що серед негативних явищ, які сприяють їх учиненню, значне місце займають такі обставини помилки у підборі кадрів - 3%; недоліки обліку та контролю за матеріальними цінностями - 15%; нераціональне використання відходів - 2%; недбайливе використання автотранспорту - 2,5%; недоліки контрольно-ревізійної роботи - 30%; недоліки організаційно-технічного забезпечення охорони державного та колективного майна - 68%; слаба ефективність роботи правоохоронних органів - 7%, інші 31 обставини - 6%.

Назвіть і обґрунтуйте найбільш криміногенні об'єкти, які породжують і сприяють корисливим злочинам у системі АПК. Які методи попереджувального діяння можуть бути використані?

Задача №2. Вивченням кримінальних справ по навмисних убивствах і тяжких тілесних ушкодженнях встановлено тісний взаємозв'язок між цими злочинами і двома такими різновидами конкретної життєвої ситуації: а) одноразовий конфлікт злочинця зі знайомими, родичами, друзями, членами сім'ї (відповідно 46,8% і 35%); б) стала криміногенна ситуація, що характеризується високим напруженням між особистих відносин (відповідно 68% і 42,2%), пов'язаних з алкоголізацією особи злочинця, попередньою судимістю, віктимною поведінкою потерпілих, невтручанням органів влади і правоохоронних органів та ін.

Які заходи можуть бути вами запропоновані для розробки комплексу перспективних заходів попередження навмисних убивств і тяжких тілесних ушкоджень?

Задача №3. За даними дослідження, алкогольне обтяження як криміногенна властивість особи досить висока серед убивць і осіб, що вчинили тяжке тілесне ушкодження (відповідно 77,1% і 68,9%).

Який якісний показник криміногенності особи наведений у даному прикладі? Які ще кількісно-якісні показники криміногенного об'єкта ви знаєте?

Задача №4. Назвіть і обґрунтуйте правові джерела спеціально-кримінологічного попередження злочинності в Україні.

Задача №5. Випишіть із Кримінального кодексу України статті, в диспозиції яких безпосередньо вказані ознаки віктимної поведінки потерпілих.

Методичні рекомендації

Ключовими термінами, на розумінні яких базується засвоєння навчального матеріалу теми, є: попередження злочинності, загальна та індивідуальна профілактика, кримінологічне прогнозування, кримінологічне планування, політична кримінологія, політичний злочин, кримінологічна правотворчість.

З метою глибокого засвоєння навчального матеріалу при самостійному вивченні теми аспіранту варто особливу увагу зосередити на таких аспектах: Запобігання злочинності - це сукупність різноманітних видів діяльності і заходів у державі, спрямованих на вдосконалення суспільних відносин з метою усунення негативних явищ та процесів, що породжують злочинність або сприяють їй, а також недопущення вчинення злочинів на різних стадіях злочинної поведінки. Суб'єкти запобігання злочинності - це державні органи, громадські організації, соціальні групи,

службові особи чи громадяни, які спрямовують свою діяльність на розроблення і реалізацію заходів, пов'язаних з випередженням, обмеженням, усуненням криміногенних явищ та процесів, що породжують злочинність і злочини, а також на їх недопущення на різних злочинних стадіях, у зв'язку з чим мають права, обов'язки і несуть відповідальність.

Кримінологічне прогнозування - діяльність, спрямована на обробку та аналіз кримінологічної інформації з метою отримання знання про майбутній стан злочинності, окремих її видів і груп, детермінанти злочинності, імовірність вчинення злочину конкретною особою, діяльність щодо запобігання злочинам. *Кримінологічне планування* - цілеспрямований процес розробки плану, в якому на основі цілей і завдань протидії злочинності визначаються шляхи та засоби їх вирішення, нормативне, інформаційне, організаційне, методичне й ресурсне його забезпечення на визначений період часу. *Кримінологія правотворчості* - галузь кримінології, предметом якої є нормативно-правові засоби протидії злочинності, а також положення про нормативно-правові криміногенні фактори та засоби їх виявлення і нейтралізації.

Кримінологічна експертиза нормативно-правових актів - спеціальне, здійснюване на основі науково обґрунтованої методики кримінологічне дослідження нормативно-правових актів і їх проектів, спрямоване на виявлення, усунення або мінімізацію впливу таких їх положень, що детермінують або ж можуть детермінувати злочинність чи блокують або можуть блокувати дію антикримінальних заходів (засобів), що вживаються суспільством і державою.

Семінарське заняття 3

Теми 8-9. Доктрина пенітенціарної кримінології. Доктринальні засади кримінологічної політики.

Питання для усного опитування та дискусії

1. Пенітенціарна кримінологія як галузь доктрини. Злочинність серед засуджених.
2. Детермінація пенітенціарної злочинності.
3. Поняття та зміст призонізації. Показники призонізації
4. Концепція протидії призонізації.
5. Кримінологічна доктрина як основа політики у сфері протидії злочинності.
6. Моделі кримінологічної політики.
7. Основні напрями кримінологічної політики на сучасному етапі

Аудиторна письмова робота

Виконання студентами тестових завдань з питань теми заняття.

Завдання №1. Що таке групова злочинність?

- а) злочини, в яких приймала участь по кожному епізоду дві та більш осіб;
- б) наявність ознаки розподілу ролей;
- в) транснаціональний характер діяльності;
- г) заняття чітко визначеним видом злочинної діяльності.

Завдання №2. Що таке кримінологічний рецидив?

- а) вчинення злочину у місцях позбавлення волі;
- б) повторне вчинення злочину;
- в) вчинення злочинів більш ніж два рази;
- г) повторне вчинення злочину, незалежно знятої або погашеної судимості за вчинення попереднього злочину, і притягнення особи до кримінальної відповідальності.

Завдання №3. Що таке пенітенціарний рецидив?

- а) скоєння злочину повторно;
- б) скоєння злочину повторно після застосування заходів громадського впливу за перший злочин;
- в) вчинення злочину в момент відбуття покарання у виправно-трудових установах;
- г) вчинення злочину після погашеної або знятої судимості за перший злочин.

Методичні рекомендації

Ключовими термінами, на розумінні яких базується засвоєння навчального матеріалу теми, є: пенітенціарна злочинність, призонізація, кримінологічна доктрина, тоталітарна кримінологічна політика, ліберально-гуманістична кримінологічна політика.

З метою глибокого засвоєння навчального матеріалу при самотійному вивченні теми аспіранту варто особливу увагу зосередити на таких аспектах: Пенітенціарну злочинність можна визначити як кримінальні порушення ізольованими від суспільства особами встановлених правил їх утримання та вчинення ними інших злочинів. Призонізація - явище, що виражає негативні наслідки адаптації засудженого до умов відбування покарання у виді позбавлення волі, сприйняття ним елементів кримінальної субкультури, психологічного відчуження тощо. Кримінологічна політика – це складова частина державної внутрішньої соціально-економічної і політичної політики, яким на основі Конституції України, теорії кримінології та інтегрованих нею знань і світового досвіду визначає методологічні засади і

шляхи, якими керується держава при здійсненні неупередженої протидії злочинності та її проявам.

1.4. Самостійна робота студентів

Тема 1. Доктрина кримінології: загальнонаукова характеристика.

Методологія кримінологічної науки.

Завдання 1. Які психологічні методи можуть бути використані при розробці плану-програми індивідуальної профілактики злочинності стосовно неповнолітніх? Дайте обґрунтовану відповідь.

Завдання 2. Які статистичні, математичні та кримінологічні методи застосовуються для прогнозування розвитку злочинності? Назвіть і охарактеризуйте їх з точки зору вірогідності.

Завдання 3. У яких випадках і при вивченні яких проблем можливе застосування методів спостереження та експерименту при проведенні кримінологічних досліджень?

Завдання 4. Які дані і від яких органів треба отримати для проведення кримінологічного дослідження зловживань у сфері приватизації?

Питання для самоконтролю

1. Поняття, зміст та функції доктрини кримінології.
2. Історія вчень про злочинність і її попередження.
3. Становлення та розвиток кримінології як науки у ХХ ст.
4. Розвиток кримінології на Україні в 20-30 роках ХХ століття. Припинення кримінологічних досліджень в середині 30-х років та їх відновлення в кінці 50-х років. Характеристика кримінологічної науки в Україні в період з 1960 року по 1990 рік.
5. Сучасний стан кримінологічної науки в Україні.
6. Завдання кримінологічної науки на сучасному етапі в умовах незалежної України.
7. Соціологічні методи та їх використання в кримінологічних дослідженнях: анкетування, інтерв'ю, безпосереднє спостереження, контент-аналітичні дослідження (на прикладі вивчення кримінальних справ).
8. Психологічні та логіко-математичні методи.
9. Конкретне кримінологічне дослідження на окремому об'єкті чи конкретній території, його організація та порядок проведення. Програма та план дослідження.

Тема 2. Феномен злочинності в доктрині кримінології.

Завдання 1. Назвіть і дайте характеристику соціально-економічним і правовим факторам, що впливають на динаміку злочинності в Україні сьогодні.

Завдання 2. Назвіть і дайте характеристику факторам, що впливають на екологію і топографію окремих видів злочинів.

Питання для самоконтролю

1. Основні види злочинності: економічна, насильницька, організована, рецидивна, професійна, злочинність неповнолітніх, жіноча злочинність, міська і сільська тощо.

2. Показники, які характеризують злочинність; а) обсяг та рівень злочинності; б) структура злочинності; в) динаміка злочинності; г) «ціна» злочинності.

3. Основні риси злочинності в Україні в сучасний період.

Тема 3. Детермінація злочинності як об'єкт кримінологічного пізнання. Причини і умови окремого злочину.

Завдання 1. Охарактеризувати причини та умови конкретного злочину.

Завдання 2. Проаналізувати види механізмів злочинної поведінки.

Завдання 3. Охарактеризуйте конкретну життєву ситуацію, її роль у детермінації злочинної поведінки.

Питання для самоконтролю

1. Віктимологічний аспект злочинної поведінки.

2. Неналежні умови формування особистості в сім'ї, школі, за місцем роботи, у найближчому побутовому оточенні, як джерело злочинної поведінки.

Тема 4. Вчення про особистість злочинця як складова доктрини кримінології Механізм індивідуальної злочинної поведінки: доктринальна характеристика.

Завдання 1. Громадянин Ф. вів непорядний спосіб життя: маючи високу кваліфікацію механіка, довго не затримувався на одному місці роботи - його звільняли за численні прогули; систематично пиячив, внаслідок чого був визнаний хронічним алкоголіком, вів себе непристойно у громадських місцях. Дружина і неповнолітній син залишили його, оскільки він систематично конфліктував, ображав їх, продавав спільне майно з метою придбання спиртного. Громадянин Ф. підозрювався також у розкраданні продуктів з магазину, але за недоведеністю справу було припинено. У 1997 р.

гр. Ф. у дворі свого будинку скоїв у нетверезому стані правопорушення, викрикував нецензурні слова, чіплявся до мешканців будинку, ображав їх. У зв'язку з цим його було затримано міліцією. За ознаками ст. 173 Кодексу про адміністративні правопорушення України гр. Ф. притягнуто до відповідальності за дрібне хуліганство.

Чи можна вважати гр. Ф. злочинцем? Дайте визначення особи злочинця.

Завдання 2. Ознайомтеся з наведеними фабулами кримінальних справ. Використовуючи кримінологічну типологію, обґрунтуйте тип особи злочинця.

- Повертаючись додому з нічної зміни, гр. К. виявив на узбіччі дороги п'яного В., який спав. Громадянин К. витяг у нього з кишені гроші (250 грн.) і намагався зняти годинник, але був затриманий працівниками поліції. Громадянин К. раніше не судимий, за місцем роботи та мешкання характеризувався позитивно.

- Громадянин Д. убив свою жінку, труп розчленив, склав у валізу і вийшов з дому, але на вулиці його затримали працівники міліції. Слідством було встановлено, що гр. Д. неодноразово судимий за хуліганство, насильницький грабіж і розбій. Свого часу суд визнав його особливо небезпечним рецидивістом.

Питання для самоконтролю

1. Поняття особистості та особи злочинця.
2. Загальні закономірності формування особистості злочинця.
3. Класифікація злочинців.
4. Кримінологічні методи вивчення особистості злочинця.

Тема 5. Загальна та окремі теорії протидії злочинності. Прогнозування і планування злочинності.

Завдання 1. Вивченням кримінальних справ по навмисних убивствах і тяжких тілесних ушкодженнях встановлено тісний взаємозв'язок між цими злочинами і двома такими різновидами конкретної життєвої ситуації:

а) одноразовий конфлікт злочинця зі знайомими, родичами, подружжям, членами сім'ї (відповідно 46,8% і 35%);

б) стала криміногенна ситуація, що характеризується високим напруженням між особистих відносин (відповідно 68% і 42,2%), пов'язаних з алкоголізацією особи злочинця, попередньою судимістю, віктимною поведінкою потерпілих, невтручанням органів влади і правоохоронних органів та ін.

Які заходи можуть бути Вами запропоновані для розробки комплексу перспективних заходів попередження навмисних убивств і тяжких тілесних ушкоджень?

Завдання 2. У кожній виправно-трудоxвй установі необхідно здійснити заходи протидії професіоналізації і консолідації злочинців, особливо осіб, що відбувають покарання за насильницькі та корисливі злочини, а також серед жінок і молоді.

У чому сутність попереджувального методу руйнування кримінальної субкультури? Яким вимогам повинні відповідати заходи реалізації цього методу?

Завдання 3. Визначити поняття кримінологічного прогнозування.

Завдання 4. Охарактеризувати види і методи кримінологічного планування.

Питання для самоконтролю

1. Програми боротьби зі злочинністю. Їх відмінність від планування профілактичної діяльності.

2. Поняття суб'єктів попередження злочинності, їх класифікація.

3. Профілактична діяльність місцевої державної адміністрації, а також органів місцевого та регіонального самоврядування.

4. Діяльність органів, внутрішніх справ по попередженню злочинності. Роль органів прокуратури в профілактиці злочинів. Попередження злочинів слідчим. Діяльність суду по попередженню злочинів. Профілактичні аспекти діяльності адвоката. Роль та форми участі громадськості в попередженні злочинів.

5. Поняття кримінологічного планування заходів боротьби зі злочинністю.

6. Цілі, завдання, види та методи кримінологічного планування.

7. Структура кримінологічного плану. Комплексне планування заходів боротьби зі злочинністю.

Тема 6. Доктрина політичної кримінології.

Завдання 1. Визначити поняття політична кримінологія.

Завдання 2. Охарактеризувати Нюрнберзьку та римську концепції політичних злочинів.

Питання для самоконтролю

1. Поняття та природа політичного злочину.

2. Детермінація політичної злочинності.

3. Концептуальні засади протидії політичній злочинності.

Тема 7. Доктрина кримінології правотворчості.

Завдання 1. Охарактеризувати поняття та предмет кримінології правотворчості як галузі доктрини.

Завдання 2. Антикорупційна експертиза як різновид кримінологічної експертизи нормативно-правових актів і їх проектів.

Питання для самоконтролю

1. Поняття та типи нормативно-правової детермінації злочинності.
2. Класифікація нормативно-правових криміногенних факторів.
3. Криміногенна безпечність нормативно-правового акту.
4. Науково-методичні засади організації та проведення кримінологічної експертизи.
5. Кримінологічний моніторинг ефективності правового регулювання у сфері протидії злочинності.

Тема 8. Доктрина пенітенціарної кримінології.

Завдання 1. Охарактеризувати поняття та предмет пенітенціарної кримінології як галузі доктрини.

Завдання 2. Охарактеризувати пенітенціарні та позапенітенціарні фактори детермінації призонізації.

Питання для самоконтролю

1. Сучасний стан та основні закономірності відтворення пенітенціарної злочинності.
2. Злочинність серед засуджених.
3. Злочинність серед персоналу органів та установ виконання покарань.
4. Поняття та зміст призонізації. Показники призонізації.
5. Спеціально-кримінологічні та індивідуальні заходи запобігання та припинення призонізації.

Тема 9. Доктринальні засади кримінологічної політики.

Завдання 1. Проаналізувати моделі кримінологічної політики.

Завдання 2. Охарактеризувати зміст та напрями реалізації ліберально-гуманістичної концепції кримінологічної політики.

Питання для самоконтролю

1. Кримінологічна доктрина як основа політики у сфері протидії злочинності.
2. Тоталітарна кримінологічна політика.

3. Ліберально-гуманістична кримінологічна політика.
4. Квазіліберальна кримінологічна політика.
5. Стратегія і тактика втілення ліберально-гуманістичної концепції в кримінологічній політиці України.

1.5. Індивідуальні завдання

Індивідуальні завдання передбачаються у формі реферату. Завдання обирається аспірантом на початку семестру і виконується за ustalеними вимогами.

1.5.1. Умови виконання завдань

Індивідуальне завдання аспірантів денної форми навчання виконується у межах годин, відведених для самостійної роботи аспіранта. Тема завдання обирається аспірантом добровільно і закріплюється за аспірантом викладачем на початку семестру. Підготовка індивідуального завдання у такій формі передбачає:

- підбір та опрацювання літератури за темою;
- складання плану роботи (вступ, *перше питання* - розкриття теоретичних аспектів проблеми, *друге питання* - аналіз фактичних та статистичних даних, висновки, список використаної літератури та інформаційних джерел);
- виклад основних ідей та пропозицій авторів;
- презентація індивідуального завдання на семінарських заняттях (виступ до 5 хвилин).

1.5.2. Темі рефератів

1. Злочинність та її показники.
2. Кримінологічна характеристика сучасної злочинності у світі.
3. Кримінологічна характеристика злочинності в Україні.
4. Особа злочинця.
5. Індивідуальна злочинна поведінка.
6. Запобігання злочинності.
7. Спеціально-кримінологічне запобігання злочинності.
8. Методика кримінологічних досліджень.
9. Латентна злочинність і методи її виявлення.
10. Насильницька злочинність проти життя і здоров'я особи та її запобігання.
11. Запобігання навмисних убивствам.
12. Кримінологічна характеристика і запобігання рецидивній злочинності.
13. Злочинність у місцях позбавлення волі та її запобігання.
14. Жіноча злочинність та її запобігання. запобігання корисливій

злочинності.

15. Кримінологічна характеристика і запобігання злочинам проти власності.

16. Запобігання корупції.

17. Запобігання насильству в сім'ї.

18. Кримінологічна характеристика і запобігання злочинності у сфері економіки.

19. Проблеми боротьби з тіньовою економікою.

20. Запобігання комп'ютерній злочинності.

21. Кримінологічна характеристика і запобігання статевим злочинам.

22. Кримінологічна характеристика і запобігання злочинності у сфері інтелектуальної власності.

23. Проблеми боротьби з торгівлею людьми.

24. Злочинність осіб із психічними аномаліями.

25. Кримінологічна характеристика та запобігання злочинності неповнолітніх.

26. Запобігання професійним формам злочинності.

27. Запобігання організованим злочинності.

28. Кримінологічна характеристика і запобігання фоновим для злочинності явищам.

29. Запобігання екологічній злочинності.

30. Запобігання необережній злочинності.

31. Віктимологія – наука про жертву злочину.

32. Специфіка організації запобігання злочинності у зарубіжних країнах.

33. Співробітництво держав у контролі над злочинністю.

34. Контроль над злочинністю в США.

35. Вивчення злочинності та стратегій її протидії у Великій Британії.

36. Японський досвід запобігання злочинності.

37. Участь громадськості у запобіганні і протидії злочинності.

38. Конгреси ООН із запобігання злочинності і кримінального правосуддя.

39. Концепція політичного злочину.

40. Нюрнберзька та римська концепції політичних злочинів.

41. Кримінологічна ефективність спеціалізованого нормативно-правового акту.

42. Кримінологічна експертиза нормативно-правових актів і їх проектів.

43. Поняття та зміст призонізації. Показники призонізації.

44. Пенітенціарні та позапенітенціарні фактори детермінації призонізації.

45. Кримінологічна доктрина як основа політики у сфері протидії злочинності.

46. Зміст та напрями реалізації ліберально-гуманістичної концепції кримінологічної політики.

1.5.3. Методичні рекомендації до виконання індивідуальних завдань

Метою виконання індивідуальних завдань є закріплення і систематизація аспірантами отриманих знань у процесі участі в аудиторних заняттях і самостійної роботи.

Для виконання індивідуальних завдань аспіранти повинні використовувати законодавчі та підзаконні акти, інструктивно-методичні матеріали, науково-монографічну літературу, статистичні дані, аналітичну інформацію правоохоронних органів, а також практику та специфіку діяльності установ.

Індивідуальне завдання виконується комп'ютерним способом з одностороннім розміщенням тексту на папері формату А 4 (210 мм х 297 мм) з дотриманням прийнятих у діловодстві стандартних берегів: лівого – 30 мм, верхнього та нижнього – 20 мм, правого – не менше 10 мм.

Обсяг завдання має забезпечувати належне висвітлення теми і не повинен перевищувати 12-14 сторінок друкованого тексту шрифтом Times New Roman кеглем 14 з міжрядковим інтервалом 1,5.

Завдання повинно бути структурованою, тобто після титульного аркуша містити: план, вступ, три (два) розділи, висновки, список використаних джерел. Складові частини роботи не обов'язково починати з нового аркуша. Розділи плану роботи формулюються самостійно студентом як найважливіші напрями розкриття її теми. Виклад роботи подається за наведеним нижче порядком.

ПЛАН

	Стор.
Вступ	2
1. (назва першого розділу)	3
2. (назва другого розділу)	6
3. (назва третього розділу)	9
Висновки	12
Список використаних джерел	14

Вступ

(Виклад змісту вступу)

1. (назва першого розділу)

(Виклад змісту першого розділу)

2. (назва другого розділу)

(Виклад змісту другого розділу)

3. (назва третього розділу)

(Виклад змісту третього розділу)

Висновки

(Виклад змісту висновків)

Список використаних джерел

Нижче списку використаних джерел рукописним способом зазначаються дата виконання реферату і особистий підпис аспіранта.

1.6. Підсумковий контроль

Підсумковий семестровий контроль проводиться у формі письмового семестрового заліку за обсягом навчального матеріалу, визначеним робочою програмою, і в терміни, встановлені розкладом.

Питання для підсумкового контролю

1. Поняття про кримінологію як науку.
2. Предмет кримінології.
3. Місце кримінології в системі суспільних наук.
4. Кримінологія як навчальна дисципліна. Предмет і система курсу.
5. Історія розвитку кримінології в 20-30 роках в колишньому СРСР та в Україні.
6. Сучасний стан кримінологічної науки в Україні.
7. Завдання кримінологічної науки в сучасний період розбудови України, як демократичної, незалежної держави.
8. Поняття злочинності. Її основні риси. Злочинність як соціальне і кримінально - правове явище.
9. Співвідношення злочинності і конкретного злочину.
10. Поняття латентної злочинності. Методика її вивчення.
11. Основні види злочинності: «економічна», насильницька, організована, рецидивна, професійна, злочинність неповнолітніх, жіноча злочинність, міська і сільська тощо.
12. Показники, які характеризують злочинність.
13. Обсяг та рівень злочинності.
14. Структура злочинності.
15. Динаміка злочинності.
16. Ціна злочинності.
17. Основні риси злочинності в Україні на сучасному етапі розвитку суспільства.
18. Поняття професійної злочинності.
19. Загальні причини злочинності.
20. Специфіка вивчення причинності в кримінології.
21. Поняття причин та умов злочинності, їх співвідношення з причинами та умовами конкретних злочинів та окремих їх видів.
22. Класифікація негативних соціальних явищ, і процесів, які породжують злочинність.
23. Психологічні причини злочинності та їх місце в системі причин злочинності.

24. Економічні причини злочинності та їх місце в системі причин злочинності.
25. Причини злочинності в Україні в сучасний період.
26. Поняття особистості злочинця. Моменти виникнення та припинення її ування.
27. Завдання вивчення особистості злочинця.
28. Особистість злочинця і злочинна особистість. Охарактеризувати вказанні поняття.
29. Загальні закономірності формування особистості злочинця.
30. Загальні закономірності формування особистості злочинця.
31. Соціальне і біологічне в особистості злочинця.
32. Кримінологічна характеристика особистості злочинця.
33. Класифікація злочинців.
34. Кримінологічне поняття причин та умов конкретного злочину.
35. Механізм злочинної поведінки.
36. Місце та роль властивостей особистості злочинця в механізмі злочинної поведінки.
37. Конкретна життєва ситуація, її роль у детермінації злочинної поведінки.
38. Віктимологічний аспект злочинної поведінки.
39. Негативні умови формування особистості в сім'ї, школі, за місцем роботи, у ближчому побутовому оточенні, як джерело злочинної поведінки..
40. Поняття попередження злочинності.
41. Системний характер попередження злочинності.
42. Класифікація заходів попередження злочинності за рівнем, характером, штабом, моментом застосування, правовим регулюванням, тощо.
43. Загально-соціальне попередження злочинності.
44. Спеціально-кримінологічне попередження злочинності.
45. Класифікація заходів попередження злочинності.
46. Поняття раннього і безпосереднього попередження.
47. Класифікація заходів попередження злочинності в залежності від об'єкту впливу.
48. Правові засади попередження злочинності.
49. Принципи діяльності системи попередження злочинності.
50. Дати загальну характеристику діючої в Україні Комплексної цільової програми боротьби зі злочинністю.
51. Загальна характеристика суб'єктів профілактичної діяльності.
52. Загальна характеристика методик кримінологічних досліджень.
53. Вивчення кримінальних справ і іншої офіційної документації за систематизованими запитаннями. Загальна характеристика методу.
54. Застосування у кримінології анкетного методу.
55. Застосування в кримінології методу інтерв'ю і техніка його проведення.
56. Дослідження на окремому об'єкті чи конкретній території. Програма та план дослідження.

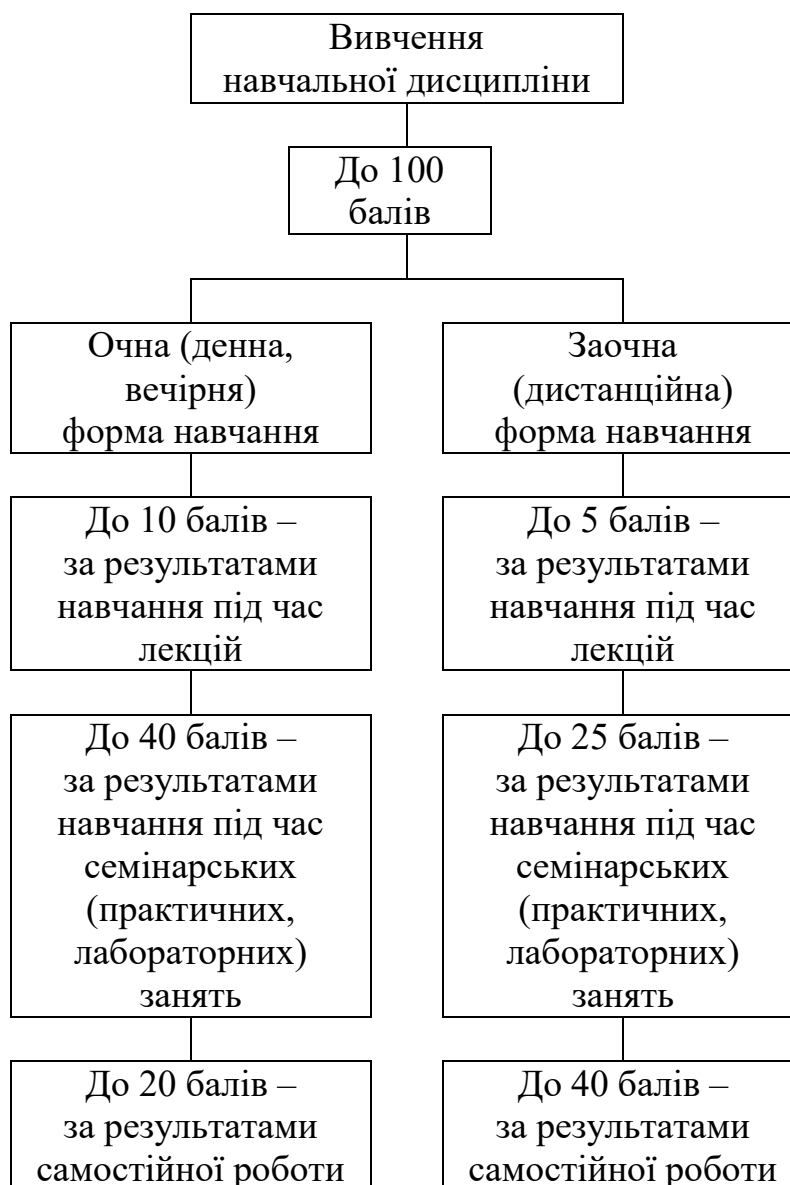
57. Кримінологічна характеристика організованої злочинності.
58. Заходи попередження організованої злочинності.
59. Причини та умови організованої злочинності.
60. Кримінологічна характеристика особистості неповнолітніх злочинців.
61. Попередження злочинів неповнолітніх.
62. Попередження рецидивних злочинів.
63. Причини та умови рецидивних злочинів.
64. Поняття та загальна характеристика рецидивної злочинності.
65. Попередження професійної злочинності.
66. Поняття та аналіз посадових злочинців.
67. Причини та умови скоєння посадових злочинів.
68. Кримінологічна характеристика особистості учасника організованої злочинності.
69. Заходи попередження посадових злочинів.
70. Характеристика злочинності, пов'язаної з алкоголізмом та наркоманією.
71. Поняття і загальна характеристика економічної злочинності.
72. Попередження економічних злочинів.
73. Кримінологічна характеристика особистості насильницьких злочинців.
74. Поняття та загальна характеристика насильницьких злочинів.
75. Попередження насильницьких злочинів.
76. Кримінологічна характеристика особистості професійного злочинця.
77. Особистість потерпілого і його роль механізмі злочину.
78. Поняття та кримінологічна характеристика професійної злочинності.
79. Кримінологічна характеристика хуліганства.
80. Причини та умови хуліганства. Попередження хуліганства.
81. Політична кримінологія як галузь доктрини.
82. Криміногенність політики: загальнотеоретична характеристика.
83. Концепція політичного злочину.
84. Детермінація політичної злочинності.
85. Поняття та предмет кримінології правотворчості як галузі доктрини.
86. Антикорупційна експертиза як різновид кримінологічної експертизи нормативно-правових актів і їх проектів.
87. Поняття та предмет пенітенціарної кримінології як галузі доктрини.
88. Призонізація в механізмі індивідуальної злочинної та саморуйнівної поведінки засуджених.
89. Спеціально-кримінологічні та індивідуальні заходи запобігання та припинення призонізації.
90. Кримінологічна доктрина як основа політики у сфері протидії злочинності.

1.6.2. Приклад залікового білету

1. Сучасний стан вітчизняної кримінології.
2. Індивідуальне кримінологічне прогнозування
3. Що таке кримінологія:
 - А) юридична наука яка вивчає механізм вчинення злочинів;
 - Б) прикладна наука, яка вивчає злочинність та її основні характеристики;
 - В) соціолого-правова наука, яка вивчає злочинність, особу злочинця, причини та умови, а також заходи профілактики злочинів;
 - Г) галузь кримінального права.

2. Схема нарахування балів

2.1. Нарахування балів семестрової оцінки аспірантам з навчальної дисципліни здійснюється відповідно до такої схеми:

Бали за індивідуальні завдання нараховуються аспіранту лише за умови успішного їх виконання та захисту (публікації у виданні, публічного виступу тощо).

3. Рекомендовані джерела

3.1. Нормативно-правові акти

1. Конституція України від 28.06.1996. URL: <http://zakon1.rada.gov.ua/laws/show/254%D0%BA/96-%D0%B2%D1%80>. (дата звернення: 20.01.2020).
2. Конвенція про захист прав людини і основоположних свобод 1950 р. URL: http://zakon4.rada.gov.ua/laws/show/995_004. (дата звернення: 20.01.2020).
3. Про Національну поліцію: Закон України від 2 липня 2015 р. № 580-VIII. Відомості Верховної Ради України. 2015. № 40-41. Ст. 379.
4. Про оперативно-розшукову діяльність: Закон України від 18 лют. 1992 р. № 2135-XII. Відомості Верховної Ради України. 1992. № 22. Ст. 303.
5. Про національну безпеку України: Закон України від 21 червня 2018 року № 2469-VIII. Відомості Верховної Ради України. 2018. № 31. ст.241.
6. Про організаційно-правові основи боротьби з організованою злочинністю: Закон України від 30 черв. 1993 р. № 3342-XII. *Офіційний вісник України*. 1993. № 35. Ст. 358.
7. Про адміністративний нагляд за особами, звільненими з місць позбавлення волі: Закон України від 01 груд. 1994 р. № 264/94- ВР. Відомості Верховної Ради України. 1994. № 52. Ст. 455.
8. Про прокуратуру: Закон України від 14 жовтня 2014 р. № 1697-VII. Відомості Верховної Ради України. 2015. № 2–3. Ст. 12.
9. Про соціальну адаптацію осіб, які відбувають чи відбули покарання у виді обмеження волі або позбавлення волі на певний строк: Закон України від 17 березня 2011 року № 3160-VI. Відомості Верховної Ради України. 2011. № 38. Ст. 380.
10. Про Стратегію сталого розвитку «Україна–2020»: Указ Президента України від 12 січня 2015 р. № 5/2015. URL: <http://zakon5.rada.gov.ua/laws/show/5/2015>. (дата звернення: 20.01.2020).
11. Про участь громадян в охороні громадського порядку і державного кордону: Закон України від 22 черв. 2000 р. № 1835-III. *Офіційний вісник України*. 2000. № 30. Ст. 242.
12. Про державні соціальні стандарти та державні соціальні гарантії: Закон України від 5 жовт. 2000. Відомості Верховної Ради України. 2000. № 48. Ст. 409.
13. Про захист суспільної моралі: Закон України від 20 листоп. 2004 р. № 11296. Відомості Верховної Ради України. 2004. № 14. Ст.192.

14. Про запобігання та протидію домашньому насильству: Закон України від 7 грудня 2017 року № 2229-VIII . Відомості Верховної Ради України. 2018. № 5. Ст. 35.
15. Про органи і служби у справах дітей та спеціальні установи для дітей : Закон України від 24 січ. 1995 р. № 2095-ВР. Відомості Верховної Ради України. 1995. № 6. Ст. 35.
16. Про Державне бюро розслідувань: Закон України від 12 листопада 2015 р. № 794-VIII . Відомості Верховної Ради України. 2016. № 6. Ст. 55 .
17. Про державну службу: Закон України від 10 грудня 2015 р. № 889- VIII. Відомості Верховної Ради України. 2016. № 4. Ст. 43.
18. Про запобігання корупції : Закон України від 14 жовтня 2014 р. № 1700–VII. Відомості Верховної Ради України. 2014. № 49. Ст. 2056.
19. Про Національне антикорупційне бюро України : Закон України від 14 жовтня 2014 р. № 1698–VII. Відомості Верховної Ради України. 2014. № 47. Ст. 2051.
20. Про очищення влади: Закон України від 16 вересня 2014 р. № 1682–VII. Відомості Верховної Ради України. 2014. № 44. Ст. 2041.

3.2. Основні джерела

21. Бандурка О. М. Протидія злочинності та профілактика злочинів: монографія. Х. : ХНУВС, 2011. 308 с.
22. Бандурка О. М. Стратегія і тактика протидії злочинності : монографія. Х. : Ніка Нова, 2012. 318 с.
23. Бандурка О. М. Злочинність в Україні : економіко-кримінологічний аналіз : монографія / О. М. Бандурка, М. М. Зацеркляний, Р. С. Веприцький / за заг. ред. д-ра юрид. наук, проф. О. М. Литвинова. Х. : Золота миля, 2013. 264 с.
24. Батиргарєєва В. С. Рецидивна злочинність в Україні: соціальноправові та кримінологічні проблеми: монографія / В. С. Батиргарєєва. Х.: Право, 2009. 576 с.
25. Беккариа Ч. О преступлениях и наказаниях. Сост. и предисл. В. С. Овчинского. М. : Инфра-М, 2004. 184 с.
26. Бойко А. М. Детермінація економічної злочинності в Україні в умовах переходу до ринкової економіки (теоретико-кримінологічне дослідження): монографія. Л. : ЛНУ ім. Івана Франко, 2008. 380 с.
27. Веприцький Р. С. Феноменологія злочинності в регіоні : монографія. Х. : Золота миля, 2014. 324 с.
28. Голіна В. В. Запобігання злочинності в Україні: навч. посіб. В. В. Голіна, М. Ю. Валуйська. Х.: Нац. юрид. акад. України, 2007. 107 с.
29. Голіна В. В. Державне програмування і регіональне планування заходів запобігання злочинності в Україні. В. В. Голіна, С. Ю. Лукашевич, М. Г. Колодяжний; за заг. ред. В. В. Голіни. Х. : Право, 2012. 304 с.
30. Головкін Б. М. Кримінологічні проблеми умисних вбивств і тяжких тілесних ушкоджень, що вчиняються у сімейно-побутовій сфері. Х.: Нове слово, 2004. 252 с.

31. Головкін Б. М. Корислива насильницька злочинність в Україні: феномен, детермінація, запобігання: монографія. Х.: Право, 2011. 432 с.
32. Даньшин И. Н. Общетеоретические проблемы криминологии: монографія. Х.: Прапор, 2005. 224 с.
33. Даньшин І. М. Усталені форми злочинності (кримінологічний нарис). Х.: Акта, 2002. 147 с.
34. Державне програмування і регіональне планування заходів запобігання злочинності в Україні. В. В. Голіна, С. Ю. Лукашевич, М. Г. Колодяжний; за заг. ред. В. В. Голіни. Х.: Право, 2012. 304 с.
35. Дремін В. Н. Преступность как социальная практика: институциональная теория криминализации общества: монографія. О.: Юрид. л-ра, 2009. 616 с.
36. Жигарев Е. С. Личность как предмет познания : монографія. М. : Изд-во «Щит-М», 2013. 320 с.
37. Жигарев Е. С. Методология криминологии : проблемы, поиски, решения : монографія. М. : Изд-во «Щит-М», 2012. 269 с.
38. Закалюк А. П. Курс сучасної української криминології: теорія і практика: у 3-х кн. К.: Ін юре, 2007. Кн. 1: Теоретичні засади та історія української криминологічної науки. 2007. 424 с.
39. Запобігання злочинності (теорія і практика): навч. посіб. В. В. Голіна. Х.: Нац. юрид. акад. України, 2011. 120 с.
40. Зелінський А. Ф. Криминологія : навч. посіб. Х. : Рубікон, 2000. 240 с.
41. Злочинність у паливно-енергетичній сфері України: криминологічна характеристика та запобігання: монографія. За ред. Б. М. Головіна. Х. : Право, 2013. 248 с.
42. Кальман О. Г. Стан і головні напрямки попередження економічної злочинності в Україні: теоретичні та прикладні проблеми: монографія. Х.: Гімназія, 2003. 352 с.
43. Колодяжний М. Г. Насильницькі вимагання майна в Україні: криминологічна характеристика, детермінація та запобігання. За ред. В. В. Голіни. Х.: Кроссруд, 2010. 288 с.
44. Криминологічні засади запобігання злочинам в установах виконання покарань України (пенітенціарна криминологія) : посіб. За ред. О. М. Джужі. К. : НАВС, 2013. 620 с.
45. Криминологічна характеристика злочинів проти життя та здоров'я особи, що вчиняються неповнолітніми. В. В. Голіна, В. П. Ємельянов, С. Ю. Лукашевич та ін. ; за заг. ред. В. В. Голіни. Х. : Кроссруд, 2007. 156 с.
46. Криминологія : підручник / В. В. Голіна, Б. М. Головкін, М. Ю. Валуйська та ін. ; за ред. В. В. Голіни, Б. М. Головіна. Х. : Право, 2014. 440 с.
47. Криминологія. Академічний курс. Кол. авторів ; за заг. ред. О. М. Литвинова. К. : Видавничий дім «Кондор», 2018. 588 с.
48. Орлов Ю. В. Політико-криминологічна теорія протидії злочинності : монографія. Харків : Діса Плюс, 2016. 656 с.
49. Проблеми адаптації законодавства України у сфері протидії злочинності до законодавства Європейського Союзу: монографія. За заг. ред. О. Ю. Шостко. К. : Право України, 2012. 250 с.

50. Юхно О.О. Теорія та практика оперативно-розшукового запобігання злочинам органами внутрішніх справ : монографія. Одеса : Інтерпринт, 2010. 368 с.

3.3. Допоміжні джерела

51. Батиргарєєва В. С. Вплив глобалізаційних процесів на розвиток української кримінології. Вісника Асоціації кримінального права України. 2014. № 1 (2). С. 209–227.
52. Блажівський Є. М. Моніторинг протидії злочинності в Україні : монографія. Х. : Золота миля, 2013. 372 с.
53. Василевич В. В. Щодо основних принципів кримінологічної політики України. Кримінологічна теорія і практика: досвід, проблеми сьогодення та шляхи їх вирішення : Тези доповідей наук.-теор.конф. (м. Київ, 20 березня 2014 року). Ред. кол. В. В. Коваленко, В. В. Чернєй, О. М. Джужа, В. В. Василевич та ін. К. : Національна акад. внутр. справ, 2014. С. 46–52.
54. Василькова В. В. Порядок и хаос в развитии социальных систем. Синергетика и теория социальной самоорганизации . СПб.: Издательство «Лань», 1999. 480 с.
55. Гишинский Я. И. Девиантность, преступность и социальный контроль в «новом мире». Сборник статей. СПб. : Издательский Дом «Алеф-Пресс», 2012. 352 с.
56. Голина В. В. Кримінологічна політика України як ресурс у протидії злочинності (реалії і можливості). Вісник Національної академії правових наук України. 2013. № 2 (73). С. 193–201.
57. Голина В. В. Кримінологічна політика держави : сутність та передумови її формування. Питання боротьби зі злочинністю. 2012. Вип. 23. С. 53–63.
58. Голина В. В. Кримінологическая профилактика предотвращения и пресечение преступлений: учеб. пособ. К.: УМК ВО при Минвузе УССР, 1989. 72 с.
59. Голина В. В. Світова злочинність: сучасні тенденції та стратегії протидії. Вісн. акад. правових наук. 2015. №2. С. 92–100.
60. Зелінський А. Ф. Кримінальная психология. К.: Юринком Интер, 1999. 240 с.
61. Запобігання корупції : підручник. Б. М. Головкін, О. Ю. Шостко, О. В. Новіков та ін. ; за заг. ред. Б.М. Головкіна. Харків : Право, 2019. 296 с.
62. Иншаков С. М. Исследование преступности. Проблемы методики и методологии : монография. М. : ЮНИТИ-ДАНА : Закон и право, 2012. 335 с.
63. Кабанов П. А. Политическая преступность : понятие, сущность, виды, причины, личность политического преступника, меры противодействия

- (криминологическое исследование) : монографія. Казань : ЗАО «Новое знание», 2006. 360 с.
64. Коваленко А.В. Кримінологічний вимір поліцейської діяльності в Україні: монографія. Херсон: Видавничий дім «Гельветика», 2019. 356 с.
65. Конгрессы ООН по предупреждению преступности и уголовному правосудию в 3-х т. Сб. док. Сост. и вступ. ст. В. В. Голина и М. Г. Колодяжный. К. : Право Украины, 2012. 30 д.а.
66. Костенко О. М. Культура і закон – у протидії злу: монографія. К.: Атіка, 2008. 352 с.
67. Костенко О. М. Модернізація доктрини сучасної кримінології у парадигмі соціального натуралізму. Вісник Асоціації кримінального права України. 2014. № 2. С. 190–208.
68. Крадіжки, вчинені неповнолітніми: кримінологічний аналіз : монографія. К.О. Павлишин. Харків : Право, 2019. 272 с.
69. Кримінологічні проблеми попередження злочинності неповнолітніх у великому місті: досвід конкретно-соціологічного дослідження: монографія. За заг. ред. В. В. Голіни, В. П. Ємельянова. Х. : Право, 2006. 292 с.
70. Кримінологічна віктимологія : навч. посіб. За заг. ред. О. М. Джужи. К. : Атіка, 2006. 352 с.
71. Кримінологія: навч.-метод. Посібник. Г. З. Яремко, Н. І. Устрицька. Львів: Львівський державний університет внутрішніх справ, 2018. 144 с.
72. Кудрявцев В. Н. Борьба мотивов в преступном поведении. М. : Норма, 2007. 128 с.
73. Кулик О. Г. Злочинність в Україні на початку ХХІ століття : монографія. К. : Юрінком Інтер, 2013. 272 с.
74. Ли Д. А. Преступность как социальное явление. М. : Русский мир, 1997. 176 с.
75. Литвак О. М. Держава і злочинність : монографія. К. : Атіка, 2004. 304 с.
76. Литвак О. М. Державний вплив на злочинність : кримінологічно-правове дослідження. К. : Юрінком Інтер, 2000. 280 с.
77. Литвинов О. М. Віктимізація: фактори, аналіз, заходи протидії : навч. посіб. Х.: ХНУВС, 2009. 72 с.
78. Лукаш А. С. Згвалтування: кримінологічна характеристика, детермінація та попередження: моногр. Х.: Право, 2008. 256 с.
79. Лукашевич С. Ю. Попередження злочинності засуджених в місцях позбавлення волі: моногр. Х.: СПД ФО Вапнярчук Н. М., 2006. 104 с.

80. Лунеев В. В. Курс мировой и российской криминологии : в 2 т. – Т 2. Особенная часть : учебник . М. : Юрайт, 2013. 872 с.
81. Маляр Г. В. Проблема політичної злочинності в зарубіжній криминології : дис. ... канд. юрид. наук : 12.00.08. Київський міжнародний університет. К., 2010. 218 с.
82. Маслоу А. Мотивация и личность. – 3-е изд. СПб. : Питер, 2006. 352 с.
83. Мизес Л. фон. Теория и история. Итерпретация социально-экономической эволюции. Пер. с англ. А. В. Куряева. Москва ; Челябинск : Социум, 2013. 368 с.
84. Миронюк Д. М. Криминологічний моніторинг ефективності правового регулювання : дис. ... канд. юрид. наук : 12.00.08; Харківський національний університет внутрішніх справ. Х., 2014. 227 с.
85. Мошак Г. Г. Використання засобів приватного права у запобіганні злочинності. Х. : Кроссруд, 2010. 196 с.
86. Наркозлочинність: криминологічна характеристика та запобігання: наук.-практ. посіб. А. А. Бова, В. І. Женунтій, А. Н. Закалюк та ін. ; За заг. ред. А. П. Закалюка. К.: Юрінком Інтер, 2006. 296 с.
87. Нариси з криминології постмодерну. О. М. Литвинов, Ю. В. Орлов. Харків: Право, 2019. 278 с.
88. Невмержицький Є. В. Корупція в Україні: причини, наслідки, механізми протидії : монографія. К. : КНТ, 2008. 368 с.
89. Оболенцев В. Ф. Латентна злочинність: проблеми теорії та практики попередження. Х.: СПД ФО Вапнярчук Н. М., 2005. 128 с.
90. Орлов Ю. В. Криминологія правотворчості : обґрунтування та концептуальні засади розвитку. Вісник Криминологічної асоціації України. 2011. №1. С. 95–101.
91. Орлов Ю. В. Геополітичні фактори злочинності в Україні. Вісник Харківського національного університету ім. В. Н. Каразіна. Серія «Право». 2012. № 1034. С. 226–229.
92. Орлов Ю. В. Концептуальні засади протидії політичній злочинності. Вісник Криминологічної асоціації України. 2015. № 1 (9) : Збірник наукових праць [редкол. О. М. Бандурка (голов. ред.) та ін.]. Х. : ХНУВС, 2015. С. 224–236
93. Орлов Ю. В. Криминологічна неефективність нормативно-правових актів : поняття та критерії. Форум права. 2011. № 3. С. 570–576.
94. Орлов Ю. В. Наукові засади формування стратегій інтеграції політичної системи та протидії злочинності. Право і безпека. 2014. № 2 (53). С. 124–130.

95. Панаріна Н. В. Право як нормативна основа формування правопорядку: Дис... канд. юрид. наук: 12.00.01; Національна юридична академія імені Ярослава Мудрого. Х., 2007. 202 с.
96. Теоретичні основи забезпечення якості кримінального законодавства та правозастосовчої діяльності у сфері боротьби зі злочинністю : монографія. За заг. ред. В. І. Борисова, В. С. Зеленецького. Х.: Право, 2011. 344 с.
97. Потерпілий від злочину (міждисциплінарне правове дослідження). За заг. ред. Ю. В. Бауліна, В. І. Борисова. Х. : Кроссруд, 2008. 364 с.
98. Проблеми забезпечення ефективності діяльності органів кримінального переслідування в Україні: монографія. За заг. ред. В. І. Борисова, В. С. Зеленецького. Х. : Право, 2010. 400 с.
99. Профілактика злочинів : підручник. О. М. Джужа, В. В. Василевич, О. Ф. Гіда та ін.; За заг. ред. О. М. Джужи. К.: Атіка, 2011. 720 с.
100. Ривман Д. В. Кримінальная виктимология / Д. В. Ривман. – СПб. : Питер, 2002. – 304 с.
101. Рущенко І. П. Соціологія злочинності : монографія. Х. : Вид-во Націон. ун-ту внутр. справ, 2001. 546 с.
102. Саморегуляция и прогнозирование социального поведения личности. Л. В. Борзикова, В. В. Водзинская, В. Н. Каюрова и др.; Под общ. ред. В. А. Ядова. Л. : Наука, 1979. 264 с.
103. Сердюк О. В. Корупціогенність законодавства : проблеми виявлення корупційних ризиків в проектах нормативних актів. Збірник тез лекцій з питань нормопроєктування. К. : Міністерство юстиції України. Центр правової реформи і законопроектних робіт, 2005. С. 121–130.
104. Теоретичні основи забезпечення якості кримінального законодавства та правозастосовчої діяльності у сфері боротьби зі злочинністю: моногр. За заг. ред. В. І. Борисова, В. С. Зеленецького. Х.: Право, 2011. 344 с.
105. Туляков В. А. Виктимология. Социальные и криминологические проблемы. О. : Юрид. л-ра, 2000. 335 с.
106. Шакун В. І. Урбанізація і злочинність: монографія. К.: Укр. акад. внутр. справ, 1996. 256 с.
107. Шакун В. І. Суспільство і злочинність. К. : Атіка, 2003. 784 с.
108. Шлях до криминології. Пам'яті А. П. Закалюка: зб. матеріалів. К.; Запоріжжя : КПУ, 2010. 188 с.
109. Шестаков Д. А. Введение в криминологию закона. СПб. : Изд-во «Юридический центр Пресс», 2011. 75 с.
110. Шестаков Д. А. Криминология : краткий курс. Преступность как свойство общества. СПб. : Изд-во «Лань», 2001. 264 с.
111. Шостко О. Ю. Протидія організованим злочинності в Європейських

країнах : монографія. Х. : Право, 2009. 400 с.

4. Інформаційні ресурси в Інтернеті:

Офіційний портал Верховної Ради України: <http://www.rada.gov.ua/>

Президент України: <http://www.president.gov.ua/>

Кабінет Міністрів України: <http://www.kmu.gov.ua/control/>

Міністерство внутрішніх справ України: <https://www.npu.gov.ua/uk/>

Генеральна прокуратура України: www.gp.gov.ua/

Національна поліція України: <http://npu.gov.ua>

Патрульна поліція України: <http://patrol.police.gov.ua/>

Міністерство юстиції України: <https://minjust.gov.ua/ua>

Державна фіскальна служба України: <http://sfs.gov.ua/>

Служба безпеки України: <https://ssu.gov.ua/>

Рада національної безпеки і оборони України: www.rnbo.gov.ua/

Комітет Верховної Ради України з питань правової політики та правосуддя: <http://kompravpol.rada.gov.ua/>

Комітет Верховної Ради України з питань законодавчого забезпечення правоохоронної діяльності: <http://komzakonpr.rada.gov.ua/>

Комітет Верховної Ради України з питань прав людини, національних меншин і міжнаціональних відносин: <http://kompravlud.rada.gov.ua/>

Уповноважений Верховної Ради України з прав людини: <http://www.ombudsman.gov.ua/>

Конституційний Суд України: <http://www.ccu.gov.ua/>

Верховний Суд України: <http://www.scourt.gov.ua/>

Вищий спеціалізований суд України з розгляду цивільних і кримінальних справ: <http://www.sc.gov.ua/>

Європейський суд з прав людини: <http://www.echr.coe.int/>

Українська Гельсінська спілка з прав людини: <http://helsinki.org.ua/>

Національна бібліотека України імені В. І. Вернадського: <http://www.nbuv.gov.ua/>

Львівська національна наукова бібліотека НАН України імені Василя Стефаника - www.lsl.lviv.ua/.

Національна юридична бібліотека: www.nbuv.gov.ua/node/622

Наукова бібліотека імені М. Максимовича: www.library.univ.kiev.ua/ukr/title4.php3

Бібліотека Національного юридичного університету імені Ярослава Мудрого: <http://library.nlu.edu.ua>

Бібліотека Київського національного університету ім. Тараса Шевченка: <http://www.scilib.univ.kiev.ua>

Наукова бібліотека Національного університету «Києво-Могилянська академія»: <http://www.library.ukma.edu.ua/>

Наукова бібліотека ЛНУ ім. Івана Франка: <http://library.lnu.edu.ua/bibl/>

Бібліотека Національної академії внутрішніх справ: <http://www.naiu.kiev.ua/biblio/>

Наукова бібліотека Національного університету «Одеська юридична академія»: <http://library.onua.edu.ua/uk/>

Наукова бібліотека Академії адвокатури України: <http://e-lib.aau.edu.ua/>

Наукова бібліотека Університету державної фіскальної служби України: <http://library.asta.edu.ua/>

Розробник навчально-методичних матеріалів:

Викладач дисципліни:

професор кафедри кримінального права та процесу, доктор юридичних наук, доцент

_____ В.В. Налуцишин

«15» червня 2020 року

Схвалено кафедрою кримінального права та процесу «15» червня 2020 року, протокол № 13 .

Завідувач кафедри _____ Л.П. Брич

«15» червня 2020 року

Декан юридичного факультету _____ С.А. Крушинський

«15» червня 2020 року

Погоджено методичною радою університету 18 червня 2020 року, протокол № 8.

Голова методичної ради _____ І.Б. Ковтун

18 червня 2020 року